

Ajdovskem Gradcu sam ni nič našel, dasi je kot šolarček tja hodil v spremstvu omenjenega gospoda Ivana Brenceta in učitelja Jakoba Mencingerja — ali pravzaprav: našli so v črni prhljici (str. 18) nekoliko rimskih novcev, niso pa našli — razvalin kakega gradu ...

Pravcatega gradu seveda ne bo mogoče najti; saj tudi stavba, ki je bila na njem, sigurno ni bila velika, morda sploh le obzidje, kakor so ga imela gradišča povsod, in zraven kaka kovčnica, orožarna. Manjšalka „Gradec“ ima gotovo svoj vzrok! Da pa je stala neka zgradba na vrhu, o tem ne more biti nikakega dvoma. Kakšna je bila, to bi mogla nova raziskavanja še morda dognati, dasi je mnogo svedokov seveda že raztepenih; kajti kakor vidimo iz vseh poročil: kopalno in brskalo je tu staro in mlado, domačini in tujci, a izvzemši Morlota le na divje in tudi Morlot le mimogrede. Kadar pa pride veščak, ki tu ne bo iskal — zakladov zlata in srebra, ampak zakladov spoznanja, tedaj bomo izvedeli, kaj govore groblje!¹

8. Odslej so se Slovenci malo zmenili za svoj Ajdovski Gradec. Leta 1884. ga je še E. Lah omenil in nakratko opisal² in prihodnje leto je I. Franke³ pisal o rudarstvu v Bohinju ter o znameniti cerkvi v Bitnjah;

¹ O Završnikovih novcih poroča že Morlot (n. n. m. str. 206), da so prišli v Ljubljanski muzej, a tu so se brez navedbe najdišča uvrstili v splošno zbirko.

² Lj. Zvon 1884, 22.

³ Lj. Zvon 1885, 626 idd.

potem prenehajo poročila. Leta 1906. pa je baron Michelangelo Zojs (bivajoč tedaj v Radovljici) prehodil Bohinj in ga mimogrede preiskaval na podlagi Morlotove razprave.¹ Na Ajdovskem Gradcu, ki ga dosledno napačno imenuje „Ajdovski grad“, je našel malo tega, kar nam opisuje Morlot; tekem 60 let se je pač tudi že marsikaj izpremenilo. Že Morlot² je nadalje zasledoval ljudsko izporočilo, da so nekateri kamni (zlasti dva) Bitenjske cerkve

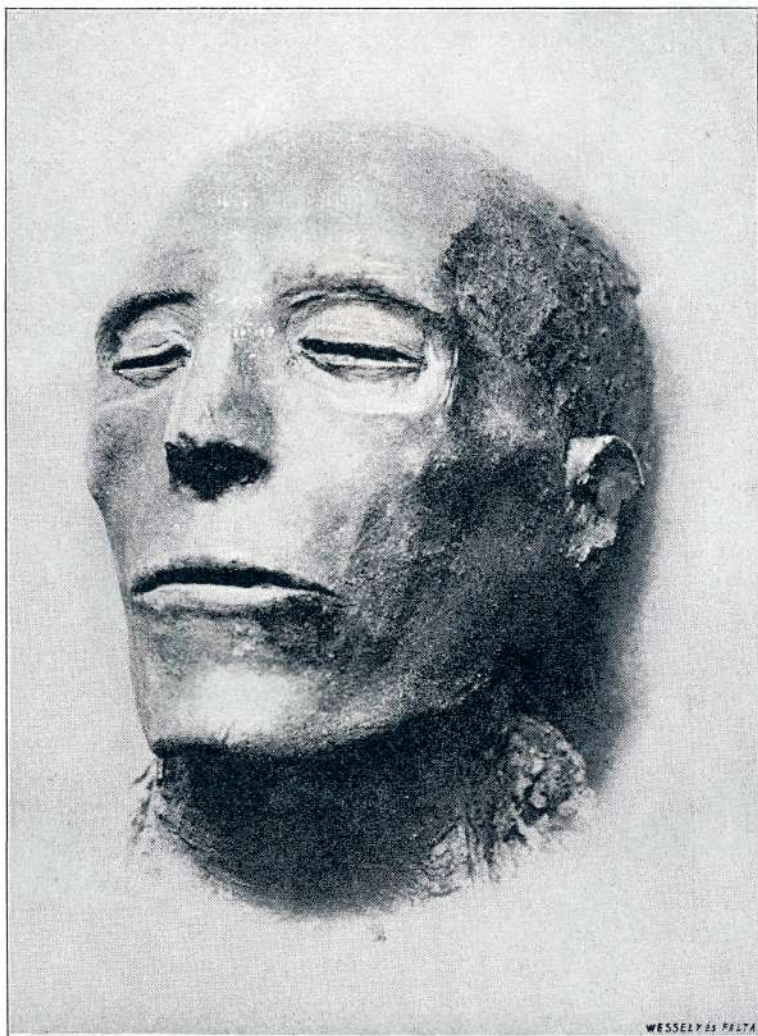
vzeti iz Ajdovskega Gradca, a ni mogel nič gotovega dognati. Tudi Zojs je ogledoval tiste kamne, ne da bi jih prepoznal; poizkusil pa je svojo srečo z določitvijo samostana Cruskilach; on namreč misli, da tiči v nemškem imenu „Neuming“ (slov. Nomenj) morda „Mönch“ — „Münk“, Neumington — Neumünchen (t.j. Novi Klošter); a za resničnost te razlage ne prevzame nikakega jamstva.

9. Istega leta (1906) je izdal dr. A. Žigon v Zborniku Matice Slovenske svojo temeljito razpravo o arhitektoniki Prešernovih Poezij. Tu je govoril tudi o Krstu pri Savici in mu je odrekel konkretnost snovi, češ, da je le alegorija:

„Prešeren ne misli... tja v stare vekove, tja v osmo stoletje, ampak misli na svojo dobo (str. 110)... Krst je umevati kot simbol... kulturnega boja (v Prešernovem času)... In v tem prenesenem, simboličnem pomenu ti je... umeti ‚meč, sekuro in lopato‘..., prenesti ti je ‚lakoto nepremagljivo‘, ki jo

¹ Njegovo poročilo je natisnjeno v „Laibacher Zeitung“, 3. dec. 1906.

² Gl. n. n. m. str. 207—208.

RAMZES II.